

Sygn. akt I UK 32/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 25 czerwca 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania Z. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
z udziałem zainteresowanej "E." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o
ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 czerwca 2009 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 27 sierpnia 2008 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2008 r. oddalił apelację Z. T. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 października 2007 r. w sprawie z jego odwołania, przy udziale zainteresowanej E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 lutego 2005 r. stwierdzającej, że odwołujący się nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik z tytułu zatrudnienia u zainteresowanej od dnia 21 czerwca 2004 r.

W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, z których wynikało, że umowa o pracę między odwołującym się i zainteresowaną Spółką zawarta została dla pozorów, bowiem ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że odwołujący nie świadczył pracy na warunkach wynikających z tej umowy. Za Sądem Okręgowym stwierdził, że zawarcie fikcyjnej umowy o pracę nie wywołało skutków prawnych po postacią objęcia odwołującego się pracowniczym ubezpieczeniem społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznym (jednolity tekst: Dz. U. z 2007 Nr 11, poz. 74 ze zm.).

Skarga kasacyjna odwołującego się podniosła zarzut naruszenia przepisów postępowania – art. 378 § 1 k.p.c., art. 379 pkt 4 k.p.c., art. 323 k.p.c. i art. 386 § 2 k.p.c. oraz art. 47 § 1 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 października 2005 r., w związku z art. 4 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz. 1413)

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że Sąd Apelacyjny nie dostrzegł nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym, którą był zobowiązany uwzględnić z urzędu w myśl art. 378 § 1 k.p.c. i art. 386 § 2 k.p.c. Nieważność postępowania polegała na tym, że Sąd Okręgowy przeprowadził ostatnią rozprawę w składzie jednego sędziego zawodowego i bez udziału ławników, chociaż przepisy

intertemporalne wskazywały, że powinien prowadzić sprawę w składzie ławniczym. Następnie Sąd odroczył wydanie wyroku i ogłosił go w składzie ławniczym.

W odpowiedzi na skargę pozwany organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy.

Do 6 października 2005 r. sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z ówczesnym brzmieniem art. 47 § 1 k.p., rozpoznawane były w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników. Zmiana tego przepisu dokonana ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, wprowadziła od 7 października zasadę, że sprawy te są rozpoznawane w składzie jednego sędziego. Zgodnie natomiast z art. 4 tej ustawy do postępowań w sprawach wszczętych i niezakończonych prawomocnym orzeczeniem do dnia wejścia w życie ustawy, które według przepisów dotychczasowych były rozpoznawane z udziałem ławników, stosuje się przepisy dotychczasowe. Na podstawie tego przepisu składem właściwym w niniejszej sprawie był skład jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników. Naruszenie tego przepisu stanowi o nieważności postępowania wskazanej w art. 379 pkt 4 k.p.c. Również wdanie wyroku w innym składzie niż ten, który uczestniczył w rozprawie bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku prowadzi do takiej nieważności. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 lutego 2007 r. , III CZP 160/06 (OSNC 2008 nr 1, poz. 7), zgodnie z art. 323 k.p.c., wyrok może być wydany jedynie przez sędziów, przed którymi odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku. Przepis ten pozostaje w ścisłym związku z obowiązującą w postępowaniu cywilnym zasadą bezpośredniości, której istota polega na tym, że sąd rozstrzygający sprawę zapoznaje się bezpośrednio z żądaniami i twierdzeniami stron oraz przeprowadzonymi w toku postępowania dowodami. Uregulowanie przyjęte w tym przepisie - zważywszy na brak w postępowaniu cywilnym instytucji ciągłości rozprawy, a także możliwość jej prowadzenia niekoniecznie przed tym

samym składem sądu - wyznacza minimalny zakres i nieprzekraczalne granice realizacji zasady bezpośredniości. Inny przepis poświęcony wydaniu wyroku stanowi, że sąd wydaje wyrok po niejawnym naradzie sędziów, która obejmuje dyskusję, głosowanie nad mającym zapaść orzeczeniem i zasadniczymi powodami rozstrzygnięcia oraz spisanie sentencji wyroku (art. 324 § 1 k.p.c.). Z punktu widzenia rozważanej kwestii oraz przepisu art. 326 § 3 k.p.c. poświęconego sposobowi ogłoszenia wyroku podkreślenia wymaga, że naradą nad wyrokiem objęte są - co *expressis verbis* wynika z art. 324 § 1 k.p.c. - "zasadnicze powody rozstrzygnięcia". Wydanie wyroku jest aktem złożonym pod względem prawnym i psychologicznym, obejmującym naradę, podczas której sędziowie, przed którymi odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku (*verba legis*), ujawniają swoje poglądy na przedmiot sprawy, a także głosowanie i sporządzenie sentencji oraz jej podpisanie (wydanie wyroku *sensu stricto*).

Istotnie z protokołu rozprawy przeprowadzonej przed Sądem Okręgowym w dniu 9 października 2007 r. wynika, że odbyła się ona jedynie z udziałem sędziego zawodowego. Następnie zaś ogłoszony w dniu 16 października 2007 r. wyrok podpisany został przez tego samego sędziego i dwóch ławników. Umknęło to uwadze Sądu drugiej instancji, w związku z czym nie rozważał on powyższego uchybienia w kontekście ewentualnej nieważności postępowania, którą miał obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w myśl art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.